

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. I. Vtrum gratia Christi habitualis infinita sit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

art. 2. ad 3. unde 1. Petri 1. vocatur *Lucerna lucens in caliginoso loco*. At cognitio quam Christus habuit de rebus futuris, non fuit obscura & aigmatica, sed clara & evidens, alias fuisset in eo fides: Ergo talis cognitio ad donum prophetiae non pertinuit, sed ad visionem beatam, vel scientiam infusam animae Christi.

124. Propter hæc & similia argumenta, Abulensis in cap. 11. Numer. quæst. 64. & Matth. 16. quæst. 4. docet prophetiam non fuisse in Christo propriè & formaliter, sed impropriè tantum ac eminenter; & ipsum non fuisse verè prophetam, sed tantum secundum vulgi æstimationem, Cui sententiae favere videtur Tertullianus lib. 4. contra Marcionem cap. 22. Nihilominus

125. Dicendum est cum S. Thoma hic art. 8. in Christo fuisse verè & propriè donum seu gratiam prophetiae. Quod probat primò ex variis Scripturæ locis, in quibus Christus vocatur Propheta, ut Lucæ 7. *Propheta magnus surrexit in nobis*. Et 24. *Qui fuit vir Propheta, potens in opere & sermone*. Quin etiam ipsemet Christus Matth. 13. seipsum vocavit Prophetam, dicens: *Non est Propheta sine honore, nisi in patria sua*. At hæc Scripturæ testimonia impropriè & metaphorice intelligere, nihil cogit, ut ex solutione argumentorum patebit: Ergo, &c.

126. Probatur deinde hoc discursu: Ille dicitur Propheta, qui ea præcognoscit & annuntiat quæ procul sunt ab aliorum viatorum notitia, cum quibus ipse habitat: nam Propheta dicitur quasi *procul fans*, vel *procul videns*, ut dicit Augustinus lib. 16. contra Faustum: Sed Christus Dominus quam plurima cognovit & annuntiavit, quæ procul erant à sensibus viatorum cum quibus ipse habitabat; fuit enim viator secundum corpus passibile, quamvis secundum partem superiorem fuerit comprehensor: Ergo Christus verè & propriè propheta fuit. Unde

127. Ad primum in contrarium quod in ratione dubitandi adducitur, respondetur distinguendo Majorem: Prophetia non stat cum beatitudine & clara visione illius qui est totaliter comprehensor, concedo Majorem. Cum beatitudine & clara visione illius, si simul est viator, nego Majorem; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam.

128. Explicatur solutio ex doctrina quam tradit S. Doctor hic art. 8. ubi docet quod ut aliquis sit Propheta, non sufficit quod revelet utcumque ea quæ procul sunt ab hominum cognitione; si enim Deus vel Beatus manifestaret nobis aliquid quod procul est à nostra cognitione, non esset propterea Propheta; sed ultra requiritur quod Propheta convictum habeat cum illis quibus prophetat, seu quod cognoscat, sive annuntiet quæ tam ab ipso secundum suum statum, quam ab aliis longè distant. Licet autem Christus fuerit beatus atque comprehensor, cum tamen fuerit etiam viator, secundum quem statum plura quæ revelabat, longè distabant non solum ab aliis, sed etiam ab ipso, potuit in eo esse prophetia, quamvis non possit esse in aliis beatis, quia illi nullo plane modo pertinent ad Ecclesiam militantem, neque ullum commercium vel convictum cum aliis viatoribus habent.

129. Ad secundum dicendum non esse de ratione prophetiae quod detur per modum motionis, & corruptionis transeuntis, sed hoc illi competere per accidens ratione subiecti in quo est: unde licet fuerit hoc modo communicata aliis Prophetis, in

A Christo tamen, ratione conjunctionis animæ ejus ad Verbum, fuit prophetia permanentè: Christus enim propheta bat quando volebat, ut discretè docet Chrysostomus homil. 3. in Matth. Unde Isaiæ 11. dicitur: *Requiescet super eum spiritus Domini*. Ubi verbum illud *requiescet*, innu omnia Spiritus Sancti dona, subindeque prophetiam, in Christo fuisse permanentem, & quoad habitum; non verò per modum motionis & auxilij transeuntis, sicut in aliis Sanctis & Prophetis.

B Ad tertium similiter respondetur, obscuritatem non esse de essentia prophetiae, ut docet S. Thomas hic art. 8. ad 1. & Cajetanus 2. 2. quæst. 171. art. 5. sed per accidens illi conjungi ratione subiecti; sicut non est de essentia nostræ Theologiæ quod innitatur principiis obscurè cognitis, vel evidenter, sed ratione status in quo innititur principiis fidei, ut in nobis, vel principiis evidentè cognitis, ut in beatis; unde in disputatione præmiali Theologiæ diximus illam remanere in patria. Quando ergo D. Thomas 2. 2. quæst. 174. art. 2. ad 3. dicit prophetiam esse cognitionem obscuram, non intendit obscuritatem illi convenire per se & essentialiter, sicut competit fidei, sed per accidens tantum & accidentaliter, vel ut alij dicunt permissivè: ita ut prophetia de se neque obscuritatem neque claritatem importet, sed utramque permittat; de ratione enim prophetiae solam est ut sit cognitio eorum quæ longè distant ab hominum sensibus, atque ab ordinaria cognitione viatorum, ut docet idem S. Doctor hic art. 8. in corp. Ad testimonium verò D. Petri in contrarium adductum, dicendum est, prophetiam vocari ab Apostolo, *Lucernam lucentem in caliginoso loco*, quia illuminat eos qui non sunt comprehensores, & datur ad utilitatem eorum qui in hac vita ambulant cum obscuritate fidei.

DISPUTATIO XIII

D De perfectione gratiæ Christi.

P Ost constitutam veritatem gratiæ habituali creatæ efficientis animam Christi, expendenda sequitur ejus perfectio seu quantitas; & declarandum superest, an illa possit sub aliqua ratione dici infinita simpliciter, & in anima Christi augeri, de quo S. Doctor art. 11. & 12. quæstionis septimæ.

ARTICVLVS PRIMVS.

E Virum gratia Christi habitualis infinita sit?

P Ro resolutione hujus difficultatis, notandum est, gratiam Christi tripliciter considerari posse, Primò ut est accidens seu qualitas physica, & penes ordinem quem dicit ad subiectum in quo recipitur. Secundò in esse gratiæ, & penes ordinem ad effectus ad quos se extendit. Tertiò in esse moris, & secundum valorem, & moralem æstimationem quam habet. His præmissis sit

§. I.

Difficultas proposita triplici conclusione resolvitur.

2. **D**ico primò: Gratia Christi, ut est accedens physicum, seu qualitas in subiecto recepta, non est infinita gradualiter, seu intensivè. Est contra Majorem in 3. dist. 13. quæst. 3. ubi asserit gratiam Christi esse simpliciter infinitam secundum intensionem, hancque fuisse olim plurium Doctorum Parisiensium sententiam, testatur Almainus ibidem quæst. 2. conclus. 1. Ex Recentioribus veto illam docent Maldonatus Lucæ 2. versu 40. & Hurtadus disp. 13. Phys. §. 47.

3. **N**ostra tamen conclusio communis est apud Theologos, eamque tradit S. Doctor hic art. 11. his verbis: *Gratia habitualis Christi secundum quod est quoddam ens, necesse est quod sit ens finitum, est enim in anima Christi sicut in subiecto: anima autem Christi est creatura quedam, habens capacitatem finitam, unde esse gratia cum non excedat suum subiectum, non potest esse infinitum.* Ubi nota quod D. Thomas per ens aut per esse gratiæ intelligit quamcumque rationem ejus physicam, nam probatio procedit de quacumque illa. Quando autem subdit, quod capacitas etiam obedientialis creaturæ est finita, loquitur de capacitate ad actum habendum, nam ad habendum in potentia, seu syncategorematicè, est infinita; quia datà quacumque intensione æquali formæ in infinitum intensibilis, potest illam magis intensam habere, nunquam tamen potest illam habere actum infinitam.

4. **D**einde idem S. Doctor 1. part. quæst. 7. negat absolute posse dari extra Deum aliquod infinitum, sive secundum essentiam, sive secundum multitudinem, sive secundum multitudinem, sive secundum intensionem. Et quamvis aliquod infinitum, secundum aliquam ex his perfectionibus seu rationibus, de potentia absoluta esset possibile, tamen nullum de facto dari ex Scriptura colligitur, quæ asserit Sapient. 11. Deum omnia fecisse in numero, pondere, & mensura.

5. **T**ertio, Gratia infinita correspondet gloria infinita, cum gratia sit semen gloriæ: Sed non potest admitti gloria infinita in Christo, in quantum est homo, quia si in ejus intellectu esset lumen gloriæ infinitum, visio beatifica ei correspondens esset infinita simpliciter, & ita adæquaret infinitam Dei visibilitatem, ac Deum comprehenderet, quod nullus concedit, ut patebit infra cum agemus de scientia beata animæ Christi: Ergo nec gratia infinitè intensa.

6. **C**onfirmatur: Sicut Deus à creatura videri nequit quantum visibilis est, ita nec amari quantum diligibilis est: At si gratia Christi esset gradualiter & intensivè infinita, anima Christi diligeret Deum quantum diligibilis est: Ergo &c. Minor probatur: Charitas infinita inclinat ad amandum Deum modo infinito, atque adeò quantum amabilis est: Sed si gratia Christi sit intensivè & gradualiter infinita, etiam charitas ejus ab ipsa dimanans infinita erit, cum proprietas proportionari debeat essentiæ à qua dimanat: Ergo si gratia Christi sit infinitè intensa, ejus anima diligeret Deum quantum diligibilis est.

7. **D**enique suaderi potest conclusio hac ratione. Implicat gratia habitualis cui ab intrinseco repugnet sui augmentum mereri: Sed illud repugnet gratiæ infinitè intensæ: Ergo talis gratia implicat. Minor patet, nam gratiæ infinitè intensæ

Tom. IV.

A repugnet ab intrinseco augeri, cum infinito, in eo genere in quo est infinitum, additionem fieri repugnet, aliàs daretur unum infinitum majus alio in eo genere in quo est infinitum, quod implicat, sicut & unam lineam alterà majorem esse, eo ipso quod in ratione lineæ infinita sit: Ergo gratiæ infinitè intensæ, repugnet ab intrinseco sui augmentum promereri. Major verò suadetur: Gratia habituali convenit ab intrinseco esse principium meriti incrementi sui ipsius, sicut viventibus naturalibus convenit ab intrinseco proprium augmentum causare: Ergo implicat habitualis gratia, cui ab intrinseco repugnet sui augmentum mereri.

B Dices, gratia convenire esse augmentativam sui ex prædicato specifico, quod autem gratiæ infinitè intensæ repugnet augmentum sui mereri, provenire ex infinita intensione, quæ est extra essentiam, & ex diversis principii prædicata opposita eidem posse convenire.

Sed contra: Intensio gratiæ est ejusdem rationis cum gratia: Ergo quod convenit gratiæ ratione suæ essentiæ, ex qualibet magna intensione ipsi repugnare nequit.

Dico secundò: gratia Christi in ratione gratiæ infinita est. Ita D. Thomas hic art. 11. ubi sic dicitur: *Alio modo potest considerari gratia secundum propriam rationem gratiæ, & sic gratia Christi potest dici infinita, eo quod non limitatur, quia scilicet habet quicquid potest pertinere ad rationem gratiæ, & non datur ei secundum aliquam certam mensuram, id quod ad rationem gratiæ pertinet, eo quod secundum propositum Dei cuius est gratiam mensurare, gratia confertur anime Christi, sicut eundam universali principio gratificationis in humana natura, secundum illud Ephes. 1. Gratificavit nos in dilecto Filio suo: sicut si dicatur lux Solis esse infinitam non quidem secundum suum esse, sed secundum rationem lucis: quia habet quicquid ad rationem lucis pertinere potest.* Quibus verbis S. Doctor conclusionem nostram & docuit & probavit: Nam gratia sub ratione gratiæ pensatur per ordinem ad effectus ad quos se extendit vel extendere potest: Sed gratia Christi, quantum est de se, potest se extendere ad infinitos effectus, nempe ad infinitorum hominum redemptionem, & sanctificationem, eo quod in illo gratia reperiatur tanquam in capite: Ergo gratia Christi, in ratione gratiæ considerata, infinita dici potest.

E Confirmatur exemplo quod D. Thomas adducit: Quia enim lux est in Sole, tanquam in universali principio, quod potest illuminare infinitos homines, saltem successivè, & habere omnes effectus lucis, in ratione lucis infinita dicitur: Ergo similiter cum gratia sit in Christo tanquam in capite, & in universali principio, & possit se extendere ad infinitos effectus, & sanctificare infinitos homines, si darentur, debet dici infinita in ratione gratiæ.

Confirmatur ampliùs: Gratia data fuit humanitati Christi sine mensura, juxta illud Joan. 3. *Non ad mensuram dat Deus Spiritum Filio.* quod intelligendum esse non solum de gratia unionis, sed etiam de gratia habituali, docet S. Thomas hic art. 11. ad 1. & super cap. 3. Joan. lect. 4. hancque interpretationem præferendam censet qu. 29. de verit. art. 3. cum tamen aliis ad mensuram detur gratia, juxta illud Pauli ad Ephes. 4. *Vnicuique nostrum datur gratia, secundum mensuram donationis Christi.* Ergo gratia Christi habitualis, sub

A A a ij

aliqua ratione sine mensura intelligitur: Sed quod est sine mensura, infinitum est, nam omne finitum mensuram habet: Ergo gratia Christi habitualis, sub aliqua ratione infinita est; unde cum sub ratione entis vel qualitatis, non sit infinita, ut conclusione precedenti ostendimus, saltem in ratione gratiae infinita dici debet.

52. Dico tertio: Gratia habitualis Christi, in esse moris considerata, seu secundum quandam dignitatem moralem quam habet à supposito Verbi Divini cui conjungitur, infinita dici debet.

Probatur conclusio ex fundamentis disp. 4. statutis: Nam, ut ibi ostendimus, gratia habitualis Christi Domini, propter habitudinem ad personam Verbi infinitè dignam, cui conjuncta est, fuit principium quo operationum infiniti valoris, ratione cuius fuerunt meritoriae praemij infiniti, & satisfactoriae, etiam de toto rigore iustitiae, pro debito infinito generis humani: Sed gratia habitualis Christi non potuisset esse principium quo operationum infiniti valoris, nisi fuisset in esse moris infinita, & infinitum valorem & dignitatem ex persona Verbi cui conjungitur recepisset; effectus enim non est perfectior causa, nec actus secundus potest excedere primum: Ergo gratia habitualis Christi, in genere moris, & secundum valorem & moralem aestimationem quam habet ex conjunctione ad Verbum, infinita dici debet. Hic autem valor infinitus non fundatur in sola extrinseca acceptatione talis gratiae & ejus meritis, ad praemium simpliciter infinitum, ut docuit Marsilius in 3. dist. 10. art. 1. alias enim cum Deus potuerit acceptare gratiam etiam purè creaturæ ad infinitum praemium, & ad satisfaciendum pro infinitis peccatis, si essent, nihil amplius ad perfectam reparationem generis humani contulisset incarnatio Verbi, quam quod conferre potuisset meritum puræ creaturæ, ut loco citato fusè expendimus: sed defumitur ex habitudine & ordine transcendentali ad personam Verbi, cui ut principio quod actionis meritoriae & satisfactoriae conjungitur.

53. Ex his intelliges, gratiam habitualement Christi, triplici titulo debere dici infinitam. Primo moraliter, quia est conjuncta cum ipso supposito divino, ex qua conjunctione dignitatem quandam & excellentiam habet infinitam; nam ratione hujus conjunctionis habet quod sit principium quo operationis infinitè meritoriae & satisfactoriae. Secundo, gratia Christi habitualis potest dici infinita, veluti extensivè, quia scilicet ita meritoria erat gratiae & redemptionis hominum, ut non limitaretur ad aliquos homines, sed quantum est de se poterat se extendere ad infinitorum hominum redemptionem. Tertio dici potest infinita, quia ut ostendimus articulo sequenti, habuit totam plenitudinem & intensiorem, quæ de potentia Dei ordinaria possibilis est: quare, ut infra dicemus, superat in intensiorem omnem gratiam Angelis & hominibus concessam, etiam collectivè sumptam; & hoc quia ordinatur ad unionem hypostaticam, quæ est maxima omnium unionum, per modum dispositionis, non quidem antecedentis, sed concomitantis talem unionem, ut disp. 10. art. 2. declaravimus. Unde S. Thomas 3. ad Annibal. dist. 13. art. 3. triplicem infinitatem gratiae Christi concedit, primam quantum ad actum, quia concurrebat ad actum infinitæ potentiae cui conjuncta erat. Secundam quantum ad eos in quos poterat operari. Tertiam quoad rationem medij, quia disponebat ad unionem

A extremorum infinitè distantium. Addit etiam quartam quam habuit in ratione gratiae, quia quidquid fuit de ratione gratiae, totum illi fuit collatum.

Quæres, an gratia Christi debeat dici infinita simpliciter, vel tantum secundum quid?

Pro resolutione hujus quaestioni, observandum est cum D. Thoma 2. 2. quaest. 58. art. 10. ad 2. & infra quaest. 50. art. 5. aliquid posse dici simpliciter tale duobus modis, uno modo secundum quod simpliciter idem est ac absolute & sine addito; alio modo secundum quod simpliciter, idem sonat quod totaliter & omnibus modis. Hoc praemisso.

B Dicendum est, gratiam habitualement Christi posse dici infinitam simpliciter, primo modo, non verò in secundo sensu.

Prima pars hujus resolutionis probatur primo ex communi modo loquendi SS. Patrum, qui absolute & sine addito vocant gratiam Christi infinitam. Secundo, quia ut gratia Christi habitualis dicatur infinita sine addito, sufficit quod sit infinita in genere suo, & in esse gratiae, nec est necessarium quod omnibus modis sit infinita: nam linea quæ secundum longitudinem esset infinita, absolute & sine addito diceretur linea infinita, quia in genere suo esset infinita: Sed gratia Christi in esse gratiae infinita est, ut 2. conclusione ostendimus: Ergo sine addito dici potest infinita. Tertio, Meritum Christi & ejus satisfactio sunt simpliciter infinita, ut disp. 4. dictum est, cum de satisfactione Christi ageremus: Ergo & gratia Christi quæ erat principium infiniti meriti & satisfactionis, sine addito infinita dici potest.

Secunda verò pars, quæ asserit gratiam Christi in secundo sensu, id est omnibus modis, infinitam dici non posse, manifesta est; tum quia non est infinita in genere entis, neque in esse qualitatis, ut conclusione 1. ostensum est: tum etiam, quia solus Deus omnibus modis infinitus est.

§. II.

Præcipuæ objectiones solvuntur.

O 16 bicies primò contra primam conclusionem: Gratia habitualis Christi fuit summa & immensa, nam Christus illam sine mensura recepit, juxta illud Joan. 3. *Non enim ad mensuram dat Deus Spiritum Filio*: Sed quod est summum & immensum, est intensivè infinitum in his quæ ex natura sua possunt crescere in infinitum: Ergo gratia habitualis Christi intensivè infinita est.

17 Respondeo negando Majorem, ad cujus probationem dicendum verba adducta ex Evangelio tripliciter intelligi & exponi posse. Primo ratione doni quod Pater dedit Filio ab æterno, scilicet ratione Divinitatis, quæ donum infinitum est; unde Glossa interlinearis ait: *Per tantum sit Filium, quantum Pater*, quod solum de Christo ut Deo verificari potest, nam ut homo minoratus est pauperior ab Angelis. Secundo ratione doni quod humanitati in Incarnatione concessum est, ratione scilicet unionis hypostaticæ, quæ est gratia simpliciter infinita. Tertio ratione gratiae habitualis, non quia sit physicè & intensivè infinita, sed quia moraliter & extensivè infinita dici potest, & summa de potentia Dei ordinaria, ut secundà & tertià conclusione declaravimus.

18 Obicies secundo: Gratia habitualis Christi ex conjunctione ad Verbum comperit esse sanctifi-

cativam sine termino, hoc est causativam gratiæ infinitorum hominum, si darentur, non solum meritorie & moraliter, sed etiam efficienter physice: Atqui vis effectiva, syncategorematicè infinita, non potest convenire formæ non infinitæ intensivè: Ergo gratia habitualis Christi intensivè infinita est.

19. Respondeo distinguendo Majorem, illamque concedendo de physica efficientia instrumentali, negando autem de efficientia principali; & sub eadem distinctione Minoris, negando Consequentiam. Nam ut gratia Christi sit instrumentaliter causativa gratiæ sanctificantis sine termino, non est necessarium quod aliqua formæ physica permanente afficiatur, ratione cujus actu omnem gratiam quam causare potest contineat, ac per consequens non requiritur quod actu infinita sit, sed sufficit quod sit potens elevari per motionem transeuntem à causa principali impressam.

20. Instabis, Gratiæ habituali Christi convenit ex conjunctione ad Verbum esse in actu causativam physice gratiæ sanctificantis sine termino: Ergo nulla solutio. Consequentia patet, Antecedens probatur. Calor ex conjunctione ad ignem est in actu causativus physice instrumentaliter ignis: Ergo pariter gratia habitualis Christi, ex conjunctione ad Verbum, est in actu constituta ad causandam physice instrumentaliter gratiam sanctificantem sine termino.

21. Respondeo negando Antecedens, ad cujus probationem, nego consequentiam, & paritatem. Ratio discriminis est, quia calor seipso physice dimanat ab igne, eique subordinatur, & ideo est potens ad producendum ignem in virtute ignis, intransitive, non transitive, ut loquitur Cajetanus: id est non per virtutem à calore realiter distinctam, derivatam ab igne; sed quia calor sua entitate est virtus ignis, eique subordinatur, ut docent nostri Thomistæ in Philosophia: Gratia autem habitualis Christi non sic comparatur ad Verbum, & ideo per seipsam non est constituta in actu ad producendam physice instrumentaliter gratiam in hominibus, sed ad hoc indiget motione divinâ, per quam elevatur, & constituitur in actu ad illam physice instrumentaliter causandam.

22. Addo quod, conjunctio caloris ad ignem est conjunctio formalis, quia est conjunctio formæ accidentalis & inferioris ad formam substantialem & superiorem, cui intrinsecè subordinatur, ac per consequens ab ea participat intrinsecam virtutem ad producendum ignem. Conjunctio autem gratiæ habitualis Christi ad Verbum, non est conjunctio formalis, sed solum secundum suppositum, vel in supposito, quæ conjunctio suppositalis appellari potest, quia Verbum non habet rationem formæ, sed suppositi, & termini completis naturam humanam: suppositum autem terminans, in ratione terminantis, non constituit in actu primo potens ad causandum, sed solum compler naturam, & constituit principium operativum ut quod.

23. Objicies tertio: Christus non potuit esse magis gratus Deo, nec magis illi unitus, quam sit de facto: Sed si gratia ejus habitualis esset gradualiter & intensivè finita, Christus posset esse magis gratus Deo, illique magis unitus: Ergo gratia habitualis Christi gradualiter & intensivè finita non est. Major patet, quia Pater æternus Filium suum unigenitum infinitè diligit: Ergo non potest

Tom. IV.

A illi esse magis gratus & acceptus. Minor verò probatur: Effectus formalis gratiæ sanctificantis est reddere hominem Deo gratum & acceptum: Sed si gratia Christi sit intensivè finita, potuit augeri, & fieri major, seu intensior: Ergo Christus potuit esse magis gratus Deo, illique magis acceptus.

Respondeo distinguendo Majorem: Christus non potuit esse magis gratus Deo, gratitudine personali, concedo Majorem, gratitudine formali, nego Majorem, & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Solutio patet ex supra dictis: Christus enim (ut supra ostendimus) duplici titulo fuit gratus Deo, illique unitus; ratione scilicet unionis hypostatice, seu divinæ personalitatis, humanitati illius substantialiter conjunctæ; & ratione gratiæ habitualis & sanctificantis, quæ est qualitas creata animæ inhærens. Ex primo capite Christus est infinitè gratus Deo, & infinito modo illi unitus, non autem ex secundo, præsertim si gratia in esse physico duntaxat consideretur; cum enim sub hac consideratione finita sit, etiam constituit Christum gratum finito modo, gratitudine formali: quia tamen considerata in esse moris, infinita est, ob conjunctionem cum gratia unionis, ut conclusionem 3. declaravimus, in illo ordine efficit suum subiectum infinitè gratum, redditque operationes Christi infinitè meritorias & satisfactorias.

C Objicies quarto: Si gratia Christi esset intensivè finita, purus homo posset ad illius perfectionem seu intensionem perungere, imò & illam superare, cum gradus finitus cujuslibet formæ adequabilis & superabilis sit: Sed hoc videtur absurdum, & gratiæ Christi injuriosum: Ergo & illud.

Hoc argumento ducti Begardi affirmabant olim deveniri in hac vita ad certum charitatis & gratiæ terminum, ultra quem homo progredi nequeat bene faciendo atque merendo: timebant enim ne si hoc darent, sequeretur aliquem purum hominem excedere Christum, charitate & gratiâ sanctificante. Sed hic metus vanus planè fuit, quia mensura gratiæ sanctificantis ad quam de facto quis perventurus est, non obtinetur nisi juxta vires & auxilia, quæ à Deo supernaturaliter exhibentur: illis autem Deus ex sua infinita providentia certum terminum præfixit, sicque datur terminus extrinsecus gratiæ & charitatis per puros homines obtinendæ, qui nunquam terminum & perfectionem gratiæ & charitatis Christi attinger.

D Objicies quinto contra secundam conclusionem: Nihil potest esse majus infinito: Sed per potentiam Dei absolutam, potest dari major gratia, etiam in esse gratiæ, quam sit gratia Christi habitualis: Ergo hæc in ratione gratiæ infinita non est. Minor probatur. Gratia Christi non se extendit ad merendam Incarnationem Patris, vel Spiritus Sancti, nec etiam ad causandam gratiam Angelis & primis parentibus in statu innocentie, ut infra ostendimus, nec similiter ad salvandos reprobos: Sed Deus potuit conferre gratiam quæ se extenderet ad omnes illos effectus: Ergo potuit causare gratiam majorem in esse gratiæ, quam sit ea quæ humanitati Christi communicata fuit.

E Respondeo negando Minorem, ad cujus probationem dicendum est, gratiam Christi, quantum est ex parte sua, habuisse sufficientem virtutem ad merendam Incarnationem Patris & Spiritus

AAA iij

Sancti, & similiter ad causandam gratiam in Angelis & primis parentibus; quia tamen Christus Dominus de facto non ordinavit propria merita ex gratia procedentia ad tales effectus, de facto non se extendit ad illos.

28. Objicies sexto: Gratia in esse gratiae reddit hominem acceptum ad gloriam: Sed gratia habitualis Christi non reddit illum acceptum ad gloriam infinitam: Ergo non est infinita in ratione gratiae.

29. Respondeo primò, acceptionem ad gloriam per modum hereditatis, praestari à gratia habituali, prout qualitas physica est, subindeque gloriam, ut hereditatem, debere commensurari cum physica entitate illius, posse tamen dari alteram acceptionem ad gloriam per modum praemij & coronae, quae actibus meritoriis correspondet; & istam reddere Christum acceptum ad gloriam infinitam, cum in actibus meritoriis Christi, quantum est de se, condignitas infinitae gloriae deitur.

30. Secundò responderi potest cum Joanne à S. Thoma, concessa absolute Majori, negando Minorem: sicut enim gratia Christi, ut conjuncta Verbo, est infinita moraliter, ita dat acceptionem ad gloriam infinitam, non quidem physice & intensive, sed moraliter & appetitive; quia etiam ipsa gloria Christi habet infinitum valorem & aestimabilitatem ex conjunctione ad Verbum, & ex eo quod actibus meritoriis Christi, qui in genere moris sunt valoris infiniti, correspondet.

31. Objicies septimò: D. Thomas hic art. 11. docet gratiam Christi posse dici infinitam, sicut lux Solis infinita dicitur: Sed lux Solis non est infinita simpliciter in ratione lucis, aliàs omnem lucis perfectionem contineret: Ergo pariter gratia habitualis Christi non est infinita simpliciter in ratione gratiae, vel in esse moris.

32. Respondeo illam similitudinem D. Thomae non tenere in omnibus, sed in hoc quod sicut lux Solis non determinatur ad hunc vel illum effectum in particulari, sed generaliter se extendit ad omnes effectus lucis; ita gratia Christi generaliter se extendit ad omnes effectus possibiles gratiae, ut supra dictum est. Differentia tamen est inter gratiam Christi, & lucem Solis, quoad hoc quod lux Solis habet solum esse physicum, nec participat aliquam dignitatem moralem ex subiecto in quo est: At verò gratia Christi non solum habet esse physicum, ratione cujus est finita in genere physico; sed etiam participat dignitatem quandam moralem ex supposito divino in quo est; & quia haec dignitas est simpliciter infinita, gratia Christi, in esse gratiae, vel in esse moris spectata, dicenda est simpliciter infinita; lux autem Solis non est dicenda simpliciter infinita, sed tantum cum addito, vel secundum quid.

§. III.

Corollarium notatu dignum.

33. EX dictis inferes, quod si non repugnaret qualitas infinitae intensiois in actu, gratia Christi hanc infinitatem habuisset.

Probatur primò hoc corollarium: Si Christus suis meritis assecutus fuisset gratiam, foretque possibilis infinita intensio illius, eam suis meritis obtinuisset; nam illius merita, cum essent valoris infiniti, ad gratiam infinitè intensam haberent condignitatem, & aliàs absque fundamento solido pactum ex parte Dei, & ordinatio ex parte Christi ad illam promerendam negarentur: Ergo

A licet Christus absque meritis gratiam obtinuerit, si tamen foret possibilis infinita intensio gratiae, de facto fuisset ei infusa. Paret Consequentia, aliàs melius fuisset Christo gratiam per merita quam sine meritis obtinere, & isto excessu sine causa fuisset privatus, quod asserendum non est.

Probatur secundo: Gratia infinitè intensa humanitatem Christi, ob illius conjunctionem ad Verbum, deceret, cum sit dispositio illam concommittans, ut disp. 10. ostensum est: Ergo si illa esset possibilis, de facto fuisset humanitati Christi collata.

Confirmatur: Deus taliter erga Christum se gessit, ut omnia dona unioni hypostaticae, & visioni beatificae non repugnantia ipsi concesserit, & hoc ob dignitatem Verbi terminantis humanitatem: Sed gratia infinitè intensa, nec visioni beatificae, nec unioni hypostaticae repugnaret, imò istam maxime deceret: Ergo si gratia infinitè intensa esset possibilis, de facto fuisset humanitati Christi concessa, ob dignitatem Verbi terminantis humanitatem. Sicut etiam si possibilis esset omnium possibilium cognitio, de facto Christus omnia possibilia cognosceret; quia similiter omnium possibilium cognitio humanitatem Christi deceret, ob dignitatem Verbi illam terminantis.

Dices, Gratia infinitè intensa ad finem redemptionis necessaria non est, utpote cum non ex illa, sed ex gratia unionis infinitas meritoria & satisfactoria in operationibus Christi sumatur: Ergo cum gratia non minus abhorreat à superfluo quam natura, etsi gratia infinitè intensa foret possibilis, non fuisset tamen humanitati Christi collata.

Sed contra: Infusio gratiae habitualis in primo instanti conceptionis, ad finem redemptionis non fuit necessaria; & tamen quia humanitatem Christi ob dignitatem Verbi decebat, Theologi fatentur eam ab initio conceptionis habuisse: Ergo similiter, quamvis gratia infinitè intensa ad finem redemptionis necessaria non esset, quia tamen humanitatem Christi, ob dignitatem Verbi, deceret; si fuisset possibilis, de facto humanitati Christi concessa fuisset. Addo quod, si haec instantia valeret, sequeretur non fuisse infusam Christo gratiam habitualement, illa enim ad finem redemptionis non erat necessaria simpliciter, cum non ex illa, sed ex gratia unionis, seu infinita dignitate personae divinae, infinitas meritoria & satisfactoria in operationibus Christi sumatur.

ARTICVLVS II.

Utrum in Christo sit gratiae plenitudo, subindeque gratia tam intensa, ut omnem gratiam Angelorum & hominum collectivè sumptam excedat?

§. I.

Quibusdam praemissis, prima difficultas resolvitur.

Suppono primò ex D. Thoma hic art. 9. duplicem posse dari gratiae plenitudinem: alteram intensivam, quae sumitur ex intensione illius in anima; alteram extensivam, quae est ex virtute operativa illius, quae ad omnes ejus effectus se extendit.

Suppono secundò ex eodem S. Doctore art. 10. plenitudinem intensivam gratiae adhuc esse du-